

Pseudo-Augustinus,
Sermo LXXII. in natali sanctorum Apostolorum Petri et Pauli III.

Sancti Augustini, Hipponensis episcopi, opera omnia multis sermonibus ineditis aucta et locupletata, A.B. Caillau ed., Parisiis, 1842, t.24 bis, pp.41-43.

Synopsis:

I. Petrus et Paulus, merito pares, eodem die, licet non eodem anno, martyrium passi sunt.

II. Mira Petri potestas et gloria. III. Pauli conversio et merita. IV. Conclusio.

I. Fortis et humilis, maximus et minimus, princeps et novissimus, Petrus et Paulus, facti sunt meritorum aequalitate consortes, Apostolatus honore pares, Christiani populi per Evangelium genitores, gregis Dominici pastores, in fide et praedicatione concordēs, in virtutē consimiles, et in morte victores. Approbat hoc, quod cum sit in eorum passione anni diversitas, est tamen in uno die geminata festivitas. Occurrit enim idem dies alteri ad pugnam, qui unum jam perduxerat ad coronam; ut et istum faceret dies ille victorem, et duo triumphis perillustres communem sibi sacrent diem, in quo vicerunt mundum, et regem secuti sunt Christum.

II. O mira potentia et ineffabilis gratia Salvatoris! Quis persecutorem Saulum martyrem crederet esse futurum? quis plebeium piscatorem Apostolorum fore crederet principem, et regibus obsistere, reges sanctificare, regnis omnibus imperare, mundum sanare legibus, daemones calcare sub pedibus, imperare virtutibus, coelum hominibus aperire cum vellet, claudere cum placeret, immortale regnum conversis donare, negare perversis, merita mundi cognoscere, culpas et crimina hominibus relaxare? O inaestimabilis et immensa potestas! Hominem in terra positum, coelum tenere. Ecce nunc ad nutum Petri, divini regni claustra patescunt. Accepit enim a Christo claves regni coelorum, ut solutis vinculis delictorum, aperiret credentibus coelum. O quam vicina et profunda remedia! Juxta se habet mundus Dei regnum, si currat ad Petrum: nullae machinae quaeruntur ad nubes, quia ascensum praeparat sola fides. Non ad aures Domini longa est precantibus via, quia ipse Christus credentibus factus est via. Posuit ad vicem suam in saeculo coelestis regni clavicarium Petrum, ne difficilem sibi aditum quispiam existimaret.

III. Paulus vero coelesti voce prostratus, dum furit ad caulas, et lupinae rabie, exosum sibi nomen innocentis agni persequitur; dum quaerit discernere aut vexare gregem, percussus est, et erectus, caecatus est et illuminatus ad eum, qui «Erigit caecos, et illuminat caecos» (Psal. CXLIV, 14, et CXLV, 8). Factus est subito ex lupo agnus, ex persecutore Apostolus, ex praedone captivus. Coepit praedicare Christum, cui antea resistebat; pati pro eo quem ante expugnabat; flagellorum ictibus verberari, duris lapidibus conquassari, bestiis subigi, ignibus abjici, catenis inseri, carceribus obserari, ad postremum suscepit pro eo mortem, pro quo aliis intulerat necem; et dum quaerit minuere numerum Christianorum, etiam ipse accessit ad numerum confessorum. Dum intrat rapax stabula quieti corporis, subito et ipse factus est ovis.

IV. Quis nunc jam desperet de humilitate generis, aut de magnitudine criminis, cum videat sic mundasse coelestis gratiae fontem, ut et piscatorem regibus praeponeret, et

persecutorem Apostolibus coequaret. Ille enim dum pauperiem suam curat, et alimenta quotidiani victus quaerit in pelago, factus est dives in Christo, cui reges et nationes famulantur in saeculo. Paulus vero dum urget gladiis coetum Sanctorum, fidei suscepit jugum, et magister factus est Gentium, forma martyrum, formido daemonum, indultor criminum fonsque virtutum. Utrique igitur in saeculo victoriae palmam, et gloriosam in coelo meruerunt coronam.

Pseudo-Augustinus, Sermo LIV. de ascensione Domini IV.

Sancti Augustini, Hipponensis episcopi, opera omnia multis sermonibus ineditis aucta et locupletata, A.B. Caillau ed., Parisiis, 1842, t.23 bis, pp.280-6

Synopsis:

I. Ascensionis Christi gaudium et gloria. II. Per viam virtutum cum Christo ascenditur. III. Ascensionis possibilitas exemplis demonstratur. IV. Humilitas Ascensionis fundamentum. V. Pugna ducit ad victoriam.

I. Hodie, fratres charissimi, Christus ascendit super omnes coelos; gaudeamus. Hodie christianae religionis completum est desiderium; exultemus. Hodie non solum coelorum cives effecti sumus, sed etiam superna coelorum in Christo penetravimus; gaudeamus. Hodie ampliora receptacula per Christi Ascensionem recepimus per gratiam, quam per diaboli perdideramus invidiam; gaudeamus. Quos adversarius de primi tabernaculi felicitate deiecerat, hos Dei Filius ad dexteram Dei Patris per gratiam relocavit. Ascendit ergo Christus, inferno expoliato; ascendit Christus, hoste religato; ascenit Christus, homine liberato, et mysterio nostrae redemptionis consummato. Non timeas ergo, fidelis, quoniam cum Christo ad coelum ascendere poteris; non timeas, quoniam ipse tecum erit; non timeas de Christi potentia, quia Angeli sunt sub pedibus ejus; non dubites de Christi misericordia, quoniam Latro cum eo associatur; non trepides de Christi gloriosa magnificentia, quia habitaculum ejus sursum est. Raptus est ergo Dei Filius ad thronum Patris; raptus est ab humanitate ad divinitatem; raptus est a passibilitate ad immortalitatem; raptus est a minoritate Angelorum ad aequalitatem Patris. “Assumptus est in coelum, et sedet ad dexteram Patris, gloria et honore coronatus,” et sublimatus super omnia opera manuum suarum. Ascendit ergo Christos hodie super omnes coelos, ut adimpleret omnia. Venit Christus, fratres mei, et in ejus ortu impleta sunt vita, doctrina et facta; moritur Christus, et adimpleta sunt omnia in ejus transitu; resurrexit Christus, et in ejus resurrectione adimpleta sunt omnia; ascendit Christus, et tunc maxime adimpleta sunt omnia praeconia Prophetarum, et mittit Spiritum sanctum, ut impleret omnes fideles. O gloriosa et singularis Christi Ascensio ad triumphandum! O singularis ad speculandum! O exemplaris ad imitandum! O salutaris ad praemiandum! Vere, fratres charissimi, Ascensio fuit singularis ad triumphandum, quia propria potestate ascendit; non trahitur, non subnectitur, non portatur; sed “Videntibus illis elevatus est.” Cum audis, o fidelis, Christum elevatum, agnosce obsequium coelestis militiae. Dum naturam sideribus importavit, coelum credentibus posse patere monstravit; dum victor in coelestibus elevatur, se victorem mortis quo sequamur ostendit.

II. Quis ergo, fratres mei, cum Christo ascendet? Numquid superbus vel avarus? numquid gulosus vel infectus luxuria? numquid homicida vel raptor? Absit. Si vis ergo ascendere cum Christo, lex Domini quem divina instituit, quae frustrari non poterit, statuit ut qui se humiliaret exaltaretur. Ergo, fratres mei, sicut humiliatio praecedit exaltationem, ita descensus praecedit ascensionem. Necesse est ergo, ut prius descendamus per humilitatem, si volumus ascendere cum Christo ad felicitatem. Talis ergo ascendet, qui humilis est, qui justus opere est, qui mundo corde et verax est; innocens manibus et mundo corde coelum solum cum Christo ascendet. Discutiamus ergo

corda nostra, fratres, et sciamus, si justitia, si munditia, si veritate ornati sumus. Si sic, benedicite Deum coeli, per quem haec bona habetis, rogantes et deprecantes, ut perseverantiam donet. Sed si iniquitate, quod est justitiae contrarium; si impuritate, quae est noverca castitatis; si falsitate, quae est inimica veritati; si istis vitiis inquinatos vos esse cognoveritis, dicite: “Servi inutiles sumus.” Coelum ascendere numquid poterimus? Minime. “Humiliamini ergo sub potenti manu Dei, ut vos exaltet in tempore visitationis.”

III. Sed dicet quis: Quomodo potuit corpus grave sua propria virtute ascendere super coelum; nam leve sursum, et grave deorsum tendere naturale est? Erubescite, infideles; erubescite, haeretica pravitate imbuti, negantes Deum posse grave attollere, et mortale perducere ad immortalitatem. Plane conceditis lapides habere virtutes occultas ferrum trahentes sursum et deorsum. Plane conceditis aquam leviolem esse quam terram, quia ex uno pugillo possunt fieri aquae, quod tamen experientia non didici; et tamen aqua semper invenitur sub terra, unde aquae puteales, unde fontales, unde aquae fluviales. Nonne dum terra foditur aqua invenitur? Plane conceditis et ascensum. Videtis quod aer et ventus in visceribus terrae generatur, et ibi diutius naturaliter detinetur, quousque multiplicatus terram agitat, motum terrae generat, et terram dividit. Plane videmus, quod in putei profunditatem statim aer non descendit natura levis, sed ad profundum naturaliter ibi quiescit; plane conceditis et ascensum. Videtis quod nebula generatur in vallibus, et a vento aquilonari per vallem ducitur et movetur, et tamen ad cacumina montium elevatur, et usque ad medium aeris interstitium sublimatur. Nonne videmus canes et lupos caecos nascentes; et visu prius privati, at postea illuminati, viviscunt? Numquid non pulices prius albi, et statim dum vivunt, nigri efficiuntur? numquid non lepores, frigore cogente, albi efficiuntur? numquid non super Britannicum mare est quaedam species arboris, quae fructus producit, at postea transit in naturam volatilis avis? Pauca denique videmus, et magna sunt opera Domini. Numquid in vita Dominus splendorem ab ardore non separabat, et in tribus pueris, qui fuerunt in fornace ignis ardentis, Dominus separavit splendorem ab ardore, ita ut ignis unum capillum non combusserit nec tangere potuerit; et Dominus etiam tunc solvit vincula quibus ligati erant? numquid Dominus non potest humores et complexionem adaequare, ita ut in composito nulla sit penitus repugnantia? In rebus etiam materialibus tota ratio facti est in potentia facientis. Cur ergo miraris, o vane Philosophe? Crede, crede quod audis, et non dubites Christum ascendisse in coelum.

IV. Quo si ire volumus, fratres, ut diximus, humiles simus, ut exaltemur; nam propter hominem factus est mundus: omnia propter hominem facta sunt, ut solum Creatorem cognoscat, et solum coelum propter animam factum est. Est denique anima substantia spiritualis, et nullo indigens loco, vel corpore continente, vel cibo. Da animae tuae locum; praepara ipsi habitaculum tuum; da quod optat, praepara quod delectat et desiderat. Ad talem denique locum nulla superba anima ascendere poterit; nullam ad requiem aeternam, animam superbam ingredi auditum fuit; nullus invidus, nullus avarus, nullus luxoriosus legitur Paradisum intrasse. “Quanto ergo major es, humilia te in omnibus, et invenies gratiam coram Deo” et hominibus, non malis, sed bonis. A malis denique despicitur humilis, a malis insidiatur, a malis occidi quaeritur, a malis detrahitur, a malis humilis vivere non permittitur. Omnia, quae humilis agit, mali pervertunt. Si jejunit, hypocrita dicitur; si comedit, Epicureus appellatur; si patiens est, fatuus existimatur; si cuncta dispergit, prodigus; si universa conservat, talpa appellatur; si hilaris est, levis corde dicitur; si tristatur, colericus; si servit, praesumptuosus; si non servit, superbus omnium ore humilis appellatur. Tu ergo, o fidelis, qui humilitatem diligis, esto fortis, quia “Omni

tempore diligit, qui amicus est, et frater in angustiis comprobatur.” Fac, quod Deo placet; esto in cunctis benignus, cum omnibus humilis et mansuetus; quia: “Nisi quis se humiliaverit, sicut parvulus iste, non intrabit in regnum coelorum.” Quam humilitatem si Arphaxad rex servasset, velut fumus, subito non evanisset; si Nabuchodonosor tenuisset, qui velut Deus adorari voluit, foenum cum animalibus non comedisset; si Antiochus hanc virtutem cognovisset, dum contra populum Dei surrexit, subito percussus non emanasset; si Angelus hanc virtutem amasset, de coelo non cecidisset; si Adam hanc virtutem non despexisset, de Paradiso expulsus non fuisset. Humiles ergo simus, ne simul cum iis pereamus; humiles simus, si post Ascensionem ascendere cupimus: melius enim esset si nati non fuisset, si post Christum non ascenderemus.

V. Expedi enim ut inimicum humilitate vincamus; sed si vincere volumus, expedi ut pugnemus. Multi denique volunt coronam, sed Christi volunt vitare pugnam. “Non enim potest coronari, nisi qui legitime certaverit.” Pugnandum est, fratres, dum tempus belli est. Pugna, o miles Christi, humilitate armatus; pugna confidenter, ne perterrearis; pugna prudenter, ne dejiciaris; pugna perseveranter, ne confundaris; aliter non poteris pervenire ad gloriam. Sunt enim aliqui tepidi in pugna Dei, qui cogitantes dicunt: “Quomodo possem abstinere a fornicatione, quomodo jejunare, quomodo inimicis parcere?” Tales saepe deficiunt, antequam sint in pugna, et non tentati, tentationem praeveniunt. Non enim sic pugnavit Moyses contra Amalecitas, quia oravit, et orando Deum, devicit eos. Non sic pugnavit Gedeon, quia, trecentis viris electis, vicit exercitum Madianitarum. Non sic pugnavit David, sed fortiter devicit ipsos Philisthaeos. Non sic pugnavit Josue contra Amorrhaeos, sed perseverans in pugna dixit: “Sol, ne movearis, donec victoriam habuerimus de inimicis nostris.” Sic denique pugnandum est confidenter, velut Moyses; pugnandum est prudenter, velut Gedeon; pugnandum est potenter, velut Josue. Unusquisque enim victoriam desiderat; sed nullus victoriam poterit obtinere, nisi in pugna inventus fuerit. Eia ergo, o milites Christi, pugna, dum tempus habetis; pugna prudenter, ne decipiatis; expertissimus enim est hostis noster et cautissimus, antiquus et multa audivit et vidit; novit homines, et eorum mores et complexiones optime novit; optime res per exteriora cognoscit; cautus et sapiens est, expertus et doctus. Fortis et potens est; sed fidelis Deus est, qui ab hoste maligno non permittit nos tentari supra id quod ferre possumus. Pugnandum est ergo cum hoste maligno, ut sapientia sanctae humilitatis vincere possimus hostem iniquitatis; quod si fecerimus, merebimur, fratres, ascendere cum Christo in gloriam. Amen.

Pseudo-Augustinus,
Sermo LXVI. in natali sanctorum Apostolorum Petri et Pauli III.

Sancti Augustini, Hipponensis episcopi, opera omnia multis sermonibus ineditis aucta et locupletata, A.B. Caillau ed., Parisiis, 1842, t.24 bis, pp.352-6.

Synopsis:

I. Sanctorum Apostolorum encomia. II. Quam diversi ab eis sunt hodierni pastores. III. Sancti Apostoli duo sunt seraphim stantes super templum; sex alae Petri. IV. Sex alae Pauli. V. Imitandi pastoribus isti pastores.

I. Festivitatem beatorum Apostolorum Petri et Pauli hodierna die, fratres charissimi, celebrantes, solemniter cum eisdem in Domino gaudeamus. Ipsi enim sunt sanctissimi patres verique pastores, qui velut Saul et Jonathas amabiles et decori in vita sua, leonibus fortiores, aquilis velociores, in morte quoque non sunt separati, et quasi agni mansueti ad victimam ducti, occiduntur simul ligati, velut latrones viarum. Isti sunt gloriosi principes terrae, duces et rectores populi. Isti sunt dii tui excelsi, per quos ducis ad vitam, morte aeterna deposita; merito per eosdem consequeris gloriam beatorum. Isti sunt templorum columnae et fundamenta Ecclesiarum, in quibus pendet tota nostra Lex et Prophetiae. Isti sunt sanctissimi Martyres triumphantes, et juvenes illi qui apparuerunt virtute decori, optimi in gloria et pretiosi amictu. Isti sunt principes Apostolici, gubernatores et illuminatores terrae, quibus super omnes alios Dominus dedit potestatem ligandi atque solvendi; virtutem super naturam, ut eam curarent; uirtutem super daemones, ut eos everterent, super mortem ut eam contemnerent, super Angelos, ut corpus Domini consecrarent. Isti sunt sanctissimi coelorum cives, qui potestatem claudendi et aperiendi havent, et ostenderunt exemplo vitae formam et doctrinam in vita sua. Isti sunt sanctissimi patres verique pastores, illustres ingenuitate, non fastu; insignes auctoritate, non cultu; celebres sanctitate, non quaestu. Isti sunt praecones Evangelici clarissimi, verbis clari, clariores exemplis, sed clarissimi signis et miraculis. O quam maganifice sanctissimi Apostoli claruerunt! o quam gloriosa tuba eorum per totum mundum resonuit! o quam cito isti mundi principes totum mundum Christo subdiderunt! Vere isti sunt, quos Dominus misit, ut perambulant terram, navigarent mare, transvolarent montes in fame, siti, nuditate. O quam grandis Dei potentia! o quam mira Dei magnificentia! Petrus piscator et Paulus doctor, totum mundum in pauco tempore concusserunt; totum orbem in signis et prodigiis in admiratione posuerunt; totum orbem ad fidem Christi conduxerunt. Quibus armis? Non corporali potentia, non divitiis protecti, sed solo Dei auxilio hoc operati sunt.

II. O utinam, fratres, tales essent et modo pastores, quales et ipsi fuerunt! Vere dubito, et satis pertimesco, ne sint hodie pastores nostri non praecones, sed canes muti; non duces veritatis et luminis, sed falsitatis et caecitatis; non constantes operarii, sed custodes mercenarii. Tales sunt canes mordaces, latrones veraces, qui nec vita nec exemplo famae vel doctrinae curant sanctos Apostolos imitari. Tales sunt murmuratores et querulosi, paupertatem Petri conculcantes, doctrinam Pauli despicientes, ambulantes in desideriis suis, et in ore ipsorum abundantes superbia, et minitantes personas, ut quaestus apportent.

III. Non sic Apostoli; sed in conversatione angelica vita et doctrina viventes, vere isti sunt illi duo Seraphim stantes super templum; sex alae erant uni, et sex alae erant alteri. Et quid per sex alas primi, nisi sex Petri praerogativas et excellentias intelligamus? Debentur enim per excellentiam singula singulis, ut de singulo eorum vere dicamus: «Non est inventus in gloria illi similis» (Eccli. XLIV, 20.). Quod enim, fratres mei, fuit Petri primum donum, videamus. Numquid non inter Apostolos prior extitit ordinatus, curam gerens omnium Ecclesiarum? Ipse denique Petrus vocatus est a Domino Simon, propter obedientiam humilitatis; vocatus est Cephas propter constantiam firmitatis; vocatus est Petrus propter innocentiam veritatis. Et sic, fratres mei, aspiciamus Petrum fide sublimiorem, amore ferventiorum, secretorum familiariorem. Quanto enim familiarior, tanto morti crucis similior. Aspiciamus etiam Petrum miraculis clariorem, cunctis auctoritate et majoritate superiorem.

IV. Ecce Seraphim prior sex alis ornatus, sed ubi sint sex alae alterius videamus. Ubi prima Pauli ala, nisi sinceritas mirabilis conversionis? Praeventus est enim Paulus divina dignatione absque propria dispositione, actu persistens in persecutione, et reductus est a prava conversatione. Ubi altera Seraphim ala, nisi strenuitas mirabilis conversationis? Abundantius omnibus Apostolis laboravit, quia diffusius scripsit, quam aliquis Apostolorum, latius operatus est manibus, nolens recipere praedicationis fructus et munera. Non enim usus fuit praedicationis fructu et potestate, sicut et caeteri Apostoli, sed famem et nuditatem sustinebat, laborando manibus suis, ne offendiculum daret Evangelio Christi. O quam dura fuit ala istius Seraphim, severitas persecutionis! In laboribus plurimis, in carceribus, in plagis, in profundo maris poenam et dolorem sustinuit. O quam grandis ala fuit, solemnitas Pauli praedicationis! Vere Doctor gentium appellatur; vere praedicator veritatis, vere vas electionis super omnes alios Paulus nominatur; vere cunctorum magister et pater. Et quis, fratres mei, Apostolorum, Patriarcharum vel Prophetarum praedicavit solemniter? quis Patriarcharum correpsit virilius? quis Prophetarum Paulo disputavit tutius? Digne ergo vas electionis est, nomen Christi portans corde, et ore et opere super omnes alios coram Regibus et Gentibus et filiis Israel. O quam grandis etiam fuit ala Pauli, subtilitas contemplationis! Rapitur enim Paulus ad tertium coelum, et ipsi concessum est adhuc habenti statum et habitum viatoris, ut Deum videret, sicuti est, et experiretur fructum et gustum comprehensionis; sec enim Paulus rapitur. O quam grandis istius Seraphim ala, celebritas consummationis! Decoratus enim fuit morte nobilium magnus sanctus Paulus et capitali sententia, tanquam civis nobilissimae civitatis, mundi capitis; quo decollato vox magna et terribilis audita est: Jesus, Jesus, Jesus. Ecce quomodo vixerat, sic et moriebatur. Nomen quod in mente, vita, voce et opere, in vita portaverat, post etiam vitam ignorare non poterat. In hoc enim, fratres charissimi, Petrum excedit doctor Gentium Paulus; quia crux erat poena et ignobilior mors; tamen sicut una vita vixerant, sicut unam vitam praedicaverant, sic una die et hora pariter coelum triumphantes feliciter intraverunt. Ecce quomodo sanctissimi Seraphim, habentes alas sex, morte devicta, consummato labore cursus eorum, intraverunt ad vitam.

V. Nos igitur, fratres, qui nunc Pastores vocamur, studeamus cum Apostolis angelice vivere. Praelatus denique Angelus dicitur optime, vel dici debet, ratione sinceritatis in vivendo, quia, sicut Angeli puri et nitidi, stare semper debemus, ratione scientiae in cognoscendo; ratione eruditionis in informando; ratione medicationis in curando; (Raphael enim numquid Tobiam non curavit?) ratione prudentiae in eligendo et

desiderando; non enim terrena, sed coelestia amare debemus; ratione velocitatis in discurrendo; volare enim debemus et discurrere praedicando et corrigendo proximum, et suscitare amicum jacentem; ratione orationis in suffragando, quia pro populo Domini orationes facere et portare debemus; ratione devotionis in contemplando, quia Praelatorum conversatio semper in coelis debet esse. Sed «Vae nobis, quia peccavimus» (Thren. v, 16.); vae nobis, quia non Angeli, sed pessimi peccatores sumus; vae nobis, plenis superbia in praesidendo; vae Praelatis, plenis immoderantia in exequendo; vae Praelatis, cupidis in congregando; vae Praelatis, remissis in corrigendo; vae Praelatis, inter subditos dolos et scandalum, ut regnent, imponendo; vae Praelatis, animarum curam negligendo; vae Praelatis, scandalum operantibus in peccando. Non sic igitur, fratres mei, non sic agere debemus, si veri Pastores ovium esse desideramus. Quid enim Petrus, quid enim et Paulus egerit, aspiciamus, et eos postmodum imitari non timeamus. Laboremus denique, dum tempus habemus, ut in tempore suo cum eisdem recipiamus fructum, gloriam et honorem, quod nobis concedat ipse Pastor verus Jesus Christus. Amen.